

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»

на тему: **«СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНО ПРИВАТНОГО
ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ»**

Виконавець:

студентка ЦЗФН

Безпалова Анастасія Олександрівна _____
/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Кічук Надія В'ячеславівна

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Головним завданням сучасного етапу розвитку України є модернізація економіки країни з метою підвищення її конкурентоспроможності і стійкості перед викликами сучасності. Економічна модернізація вимагає переозброєння основних галузей промисловості, випереджального розвитку інфраструктури всіх видів, створення сучасних виробництв і будівництва нових об'єктів соціального сектора. Міжнародний досвід показав, що переведення економіки на шлях модернізації неможливо здійснити із залученням лише державних ресурсів. Вирішення зазначеної проблеми можливе тільки на підґрунті об'єднання зусиль держави і приватного бізнесу, що у світовій практиці реалізується в рамках інституту публічно приватного партнерства (ППП). Питання співпраці держави й приватного капіталу беруть початок у взаємодії двох основних суб'єктів ринкової економіки ще з найперших держав. Однак публічно приватне партнерство стало переважною формою такої співпраці з кінця ХХ – початку ХХІ ст. Разом з тим, взаємодія держави і приватного бізнесу, створення стійких партнерських відносин між ними ускладняється недостатньою пропрацьованістю економічно-інституційних основ цієї взаємодії, питань перерозподілу прав власності, які виникають у процесі реалізації проєктів у рамках відносин публічно приватного партнерства, поспішністю прийняття адміністративних рішень щодо створення PPP без докладного опрацювання його моделі і механізму. Нечітке уявлення про фінансові джерела, потенційні ризики й очікувану ефективність від реалізації проєктів у ряді випадків призводять до неефективного використання державних ресурсів і втрати бізнесом зацікавленості в участі у PPP. Тому існує нагальна потреба теоретичного осмислення проблем, які виникають у процесі функціонування механізму публічно приватного партнерства, майнових відносин, специфічних проблем управління об'єктами власності в рамках PPP і їх відчуження, здійснюваного в тісному зв'язку з дослідженням фінансового механізму, джерел фінансування, форм і процесу фінансового забезпечення публічно приватного партнерства, розподілу майнових боргових зобов'язань і відповідних їм прав і відповідальності, виникаючих ризиків, критеріїв оцінки реальних фінансових і соціальних результатів PPP.

Метою дослідження є обґрунтування комплексу теоретичних, методологічних і практичних підходів до визначення місця й ролі публічно приватного партнерства в економічній структурі сучасного суспільства України. Досягнення поставленої мети обумовило необхідність розв'язання таких **завдань**:

1. розглянути зміст та поняття публічно-приватного партнерства;
2. визначити соціально-економічну та правову природу публічно приватного партнерства;
3. сформулювати основні принципи та моделі публічно приватного партнерства;
4. провести аналіз стану здійснення публічно приватного партнерства в Україні;
5. визначити перешкоди впровадження публічно приватного партнерства в Україні;
6. проаналізувати економічні механізми реалізації публічно приватного партнерства в Україні;

7. розглянути міжнародний та вітчизняний досвід реалізації проєктів публічно-приватного партнерства;
8. визначити необхідні умови для застосування публічно-приватного партнерства;
9. сформулювати перспективні напрями розвитку форм і методів співпраці держави та бізнесу.

Предметом дослідження є концептуальні, теоретико-методологічні та методико-прикладні засади активізування публічно-приватного партнерства в Україні.

Об'єктом дослідження є публічно-приватне партнерство в умовах розвитку інвестиційної діяльності в Україні.

Методи дослідження. Синергетичний підхід став підґрунтям аналізу й визначення сутності та економічного змісту категорії «публічно-приватне партнерство», а також обґрунтування елементів механізму реалізації публічно-приватного партнерства в Україні. Дослідження механізмів розвитку ППП у різних країнах світу проводилося з використанням структурного підходу, методів логічного, порівняльного і статистичного аналізу, угруповань, абстрактно логічного моделювання тощо. Методи моделювання використано при аналізі перешкод реалізації проєктів ППП і для обґрунтування особливостей розвитку публічно-приватних партнерств та механізму їх реалізації в національній економіці України. Крім того застосовувались наступні також наступні методи: загальнонаукові (аналогія, системний аналіз, формалізація); економіко-статистичного аналізу (табличний, графічний, групування, класифікації); маркетингові (спостереження); експертної діагностики (ранжирування, порівняння, оцінювання).

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, Закони України та Постанови, фахова література, матеріали наукових конференцій та періодичних видань, статистичні дані різних організацій різних рівнів, електронні ресурси.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (81 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 114 сторінок. Основний зміст викладено на 106 сторінках. Робота містить 11 таблиць та 14 рисунків.

Публікації. За результатами проведеного дослідження опубліковано наукову статтю «ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО: СУТНІСТЬ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ» у студентському науковому збірнику ФЕУП.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі роботи ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА розглянуто зміст та поняття публічно-приватного партнерства; соціально-економічну та правову природу публічно-приватного партнерства; основні принципи та моделі публічно-приватного партнерства.

У другому розділі АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ проведено аналіз особливостей застосування та стану здійснення публічно-приватного партнерства в Україні; основні перешкоди впровадження публічно-приватного партнерства в Україні; економічні механізми реалізації публічно-приватного партнерства в Україні.

У третьому розділі ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНО ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ обґрунтовано: міжнародний та вітчизняний досвід реалізації проектів публічно приватного партнерства; необхідні умови для застосування публічно приватного партнерства; перспективні напрями розвитку форм і методів співпраці держави та бізнесу.

ВИСНОВКИ

1. Розуміння сутності публічно приватного партнерства спирається на дослідження інституційних, управлінських, економічних особливостей та ресурсних, функціональних чи юридичних аспектах реалізації партнерства державних та приватних суб'єктів. Межі відносин партнерів у ППП ширші ніж договірні правовідносини, адже вказані відносини забезпечують та реалізують дію окремих механізмів державного регулювання економікою, оптимізуючи суспільний сектор (управління об'єктами державної власності, надання суспільних послуг) та частково компенсуючи окремі потреби державної фінансово-бюджетної системи.

2. Відносини публічного та приватного сектору виникають в інституціональному середовищі, в основі якого еволюція взаємовідносин державної та приватної сфер економіки у формі «змішаної економіки», де у межах системи суспільного сектору реалізуються проекти ППП. Економічна природа ППП може розумітися як управлінська альтернатива приватизації, що передбачає розроблення, планування, фінансування, будівництво та експлуатацію інфраструктурних об'єктів з частковою передачею державою прав власності або функцій.

3. Публічно приватне партнерство з правової точки зору розуміється як нова форма державного управління, сукупність взаємопов'язаних між собою норм і правил, за рахунок яких сторони партнерської угоди на законодавчій основі взаємодіють одне з одним, що вирішується шляхом забезпечення внутрішнього впорядкованого стану та погодженості нормам та правил, та диференційованості й певної автономності означених норм.

4. В основі підходів до сутності публічно приватного партнерства, відносин між суб'єктами процесу, взаємного розподілу відповідальності, ризиків та вигод лежать принципи.

5. Моделі ППП різняться ступенем розподілу ризиків та рівнем залучення приватного сектора.

6. Аналіз розвитку ППП довів наявність його якісних та кількісних змін, відставання України у цьому процесі попри схожості головних трендів.

7. Виокремлено основні перешкоди, що пов'язані із реалізацією проектів державно-приватного партнерства. До них, зокрема, віднесено: труднощі організаційного характеру, проблеми здійснення закупівель, необхідність більш тривалого погодження окремих норм угоди про партнерство, проблеми залучення субпідрядників тощо.

8. Необхідними економічними інструментами, які посилюють розвиток ДПП, можуть бути: форми державної підтримки (субсидування, податкові пільги, гарантії, компенсації, кредитування та ін.), розширений доступ приватних суб'єктів до

фінансових ресурсів, механізми гарантування кредитів, використання венчурного капіталу, залучення коштів неформальних інвесторів (бізнес-ангелів), краудфандинг, започаткування цільових ініціатив щодо кластерів та ланцюгів доданої вартості, використання особливих економічних зон, створення інвестиційних фондів, використання коштів Пенсійного фонду, податкові преференції.

9. Світовий досвід виокремлює особливості основних договірних форм (моделей) реалізації проєктів ДПП, що різняться за рівнем залучення приватного капіталу та рівнем ризиків, які отримує приватний сектор: контракти (угоди) на управління; концесійні моделі; угоди про оренду; спільні підприємства. Українське законодавство передбачає використання таких моделей ДПП: угоди про концесію; управління майном; спільна діяльність; інші договори. Використання співпраці владних інституцій та приватного бізнесу у світовій практиці має багатовікову історію, і зазначені підходи поступово отримали розповсюдження протягом декількох останніх десятиліть. Інвестиційні приватні кошти та запозичення дозволили державі реалізовувати різноманітні проєкти в численних сферах господарювання, що дало можливість країнам із регіонів Латинської Америки, Східної та Південної Азії реалізувати масштабні інфраструктурні проєкти. Використання ДПП у різних країнах світу засновано на законодавчих та інституціональних особливостях, пріоритетних сферах реалізації ДПП з огляду на особливості механізмів державного регулювання, контролю та делегування повноважень приватному сектору на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.

10. Встановлено, що поруч зі значним поступом залишається багато питань, що потребують вирішення. Ґрунтуючись на нашому дослідженні, запропоновано 10 рекомендацій з покращення системи функціонування ППП в Україні.

11. Використання публічно приватного партнерства як механізму для активізації інвестиційної складової економіки України є необхідним та досить реальним процесом. Основними складовими механізму, які здатні забезпечити підвищення інноваційної спрямованості економіки є: залучення кредитних організацій, як джерел фінансування проєктів публічно приватного партнерства; деталізація та розподіл функціональних обов'язків між учасниками процесу. Публічно приватне партнерство можна активно використовувати для створення інновацій в будь-яких сферах діяльності, які мають найбільший вплив на економіку держави. До цих сфер діяльності можна віднести: сферу охорони здоров'я, освіти і науки, вугільної промисловості, транспортної інфраструктури та виробничу сферу тощо. Дотримуючись певних правил та реалізуючи даний процес поступово, планомірно і структуровано можна досягти значних успіхів в означеній сфері.

АНОТАЦІЯ

Безпалова А.О., «СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНО ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ», кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за магістерською програмою «Економіка, планування та

управління бізнесом», Одеський національний економічний університет м. Одеса, 2022 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є публічно приватне партнерство в умовах розвитку інвестиційної діяльності в Україні.

У роботі розглядаються теоретичні засади публічно-приватного партнерства. Проведена аналітична оцінка розвитку публічно-приватного партнерства в Україні. Обґрунтовано перспективи розвитку публічно-приватного партнерства в Україні.

Ключові слова: публічний сектор, приватний сектор, публічно-приватне партнерство, принципи, моделі публічно приватного партнерства, державно-приватне партнерство.

ANNOTATION

Bezpalova A.O., "STATUS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN UKRAINE", qualifying work for obtaining a master's degree in a specialty "076 "Entrepreneurship, trade and exchange activity" in the master's program "Economics, planning and business management", Odesa National University of Economics Odesa, 2022

The master's qualification work consists of three sections. The object of the research is public-private partnership in terms of development of investment activities in Ukraine.

The paper examines the theoretical principles of public-private partnership. An analytical assessment of the development of public-private partnership in Ukraine was carried out. The prospects for the development of public-private partnership in Ukraine are substantiated.

Keywords: public sector, private sector, public-private partnership, principles, models of public-private partnership, public-private partnership.